

ПЕРЕДМОВА

Світове співтовариство обрало сучасні новітні технології як дідевий засіб не лише економічного поступу, а й соціальних змін, що, як відомо, взаємопов'язано: немає розвиненої економіки без високого рівня розвитку культури, і навпаки. «Нині розвивається швидкими темпами ера мережевого інтелекту, що зумовлює зародження нової економіки, нової політики, нового суспільства»¹. «Суспільство в цю еру стає електронним. Раніше інформаційні потоки мали фізичну природу: гроші, аналоговий телефонний зв'язок, радіо, телебачення, мапи, фотокартки тощо. Тепер же інформація в усіх її різновидах набуває електронно-цифрової форми, що, власне, є не менш важливим винаходом, ніж людська мова, що стала підґрунтям для всіх видів взаємодії у звичному фізичному світі»².

«Суспільствами знань» почали називати високорозвинені країни, підкреслюючи цим провідну роль науки в сучасному світі. Не стала винятком і Україна, де уряд затвердив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, Концепцію реалізації державної політики розвитку українських е-інфраструктур до 2023 року, а Український інститут майбутнього підготував стратегічний документ – «Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою», що сприяє також цифровації в соціогуманітарних дослідженнях, зокрема енциклопедистиці³.

Електронна енциклопедистика в останні роки набула помітного розвитку. Питання вдосконалення відкритих у мережі Інтернет енциклопедичних джерел нині є на порядку денному

¹Тамскот Д. Електронно-цифровое общество / пер. с англ. И. Дубинского; под ред. С. Писарева. Киев: INT Пресс, 1999. С. 4.

²Там само, с. 9.

³Биков Ю., Пінчук О., Лупаренко Л. Представленість наукового контенту енциклопедичної тематики у наукометричних і реферативних базах даних. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Т. 85. С. 363. <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4750>.

всього європейського простору, оскільки за останні кілька років їх було порушено на міжнародних конференціях «European Encyclopedia Conference» (2019), «International Encyclopedia Meet-up» (2020). Серед нагальних проблем європейські фахівці вбачають необхідність збереження національних цінностей і самобутностей європейських народів та обміну цією інформацією між ними, а надійними джерелами накопичення й відтворення такої інформації є національні енциклопедичні проекти академічного зразка. Це свідчення того, що попри глобалізовану систему нинішнього світу, локальна ідентичність, підкреслення її рис, збереження й примноження здобутків, вочевидь, мають неабияке значення для розвитку сучасної цивілізації.

Електронна енциклопедистика – один із найперспективніших напрямів сучасної енциклопедіографії, тобто практики підготовки енциклопедичних видань. Електронні довідкові ресурси набувають поширення, завойовують популярність та активно розвиваються у зв'язку із загальним бурхливим поступом комп'ютерних технологій, засобів комунікації, інформаційних мереж і систем.

Інтернет-енциклопедії щораз частіше потрапляють у фокус уваги науковців. Щоправда, фаховий аналіз таких енциклопедій – поки що в полі зору лише кількох дослідників, кожен з яких вивчає тільки окремі питання – електронні енциклопедії з погляду розвитку національного інформаційного простору, в контексті культурних особливостей сучасних цивілізаційних процесів, в аспекті технологічного забезпечення, з точки зору представлення енциклопедичних знань в мережі Інтернет певної наукової галузі, регіону, установи тощо. Ще один напрям енциклопедознавчих досліджень – аналіз конкретної електронної енциклопедії, досвіду її створення, особливостей довідкового апарату тощо.

Метою цієї колективної монографії є висвітлення основних тенденцій розвитку електронної енциклопедистики як джерела представлення й поширення енциклопедичних знань в українському інформаційному просторі, підвищення інтелектуального потенціалу й духовної культури громадян України.

Досягнення мети, окрім іншого, передбачає поглиблення розуміння питань, пов'язаних із сутністю електронної енциклопедії, її визначальними ознаками, належним інформаційним наповненням, структурним оформленням, особливостями створення й підтримки, а також інноваційним характером представлення знань в інтернет-середовищі загалом. Це, у свою чергу, зумовлює потребу розширити спектр нашої уваги, охопивши не лише українські, а й зарубіжні електронні енциклопедії.

Автори цієї монографії⁴ висловлюють ширю подяку рецензентам – генеральному директору Національної бібліотеки України імені В. Вернадського Л. Дубровіній та головному редакторові «Національної енциклопедії» Латвії В. Щербінскісу.

⁴Колективна монографія висвітлює результати НДДКР «Українська електронна енциклопедистика в соціогуманітарному вимірі», над якою Інститут енциклопедичних досліджень НАН України працював упродовж 2019–2021 років.